

expedice speculum

Putování za záhadami a zajímavostmi regionu „Zrcadlo“

Bitva u Loděnic

Dnes se společně vydáme do drsné a neklidné doby 2. poloviny 12. století. Připomeneme si výročí události sice tragické, v dobovém kontextu však nikterak výjimečné, i pro naši dobu zajisté poučné. Bývá označována za největší bratrovražedné válečné střetnutí mezi Čechy a Moravany.

Psal se 10. prosinec 1185. Nedaleko Loděnic se střetla početná vojska, obě vedená Přemyslovci. Na podzim tohoto roku vyslal pražský kníže Bedřich (něm. Friedrich) na Moravu vojsko pod velením svého nevlastního bratra Přemysla (pozdější král Přemysl Otakar I.). Cílem výpravy bylo ztrestat odbojného moravského knížete Konráda II. Otu Znojemského.

Smírčí kámen u Loděnic

Strhla se mimořádně krvavá řež. Padlo nebo bylo těžce zraněno velmi mnoho bojovníků obou stran. Soudobý kronikář doslova napsal: „Po svátku svatého Klimenta poslal uvedený vévoda Friedrich svrchuřečeného svého bratra Přemysla s větším vojskem podruhé proti těmž Konrádovi. Když se Konrád dověděl o jejich příchodu, postavil se proti nim se silným vojskem Němců a Moravanů. A na místě zvaném Loděnice svedl krvavou, dlouho nerozhodnou bitvu s tak velkou zuřivostí, že křik a volání bojujících, ryk lidí a koní a třeskot zbraní byl slyšet v Kounicích, které jsou odtamtud vzdáleny přes dobrou míli.“

Uvádí se, že zde zahynulo kolem 4.000 bojovníků. Dobové kroniky popisují, jak se narychlo pohřbívalo až po dvaceti mužích do společného hrobu. Zvítězil Přemysl, ale i jeho vojsko utrpělo

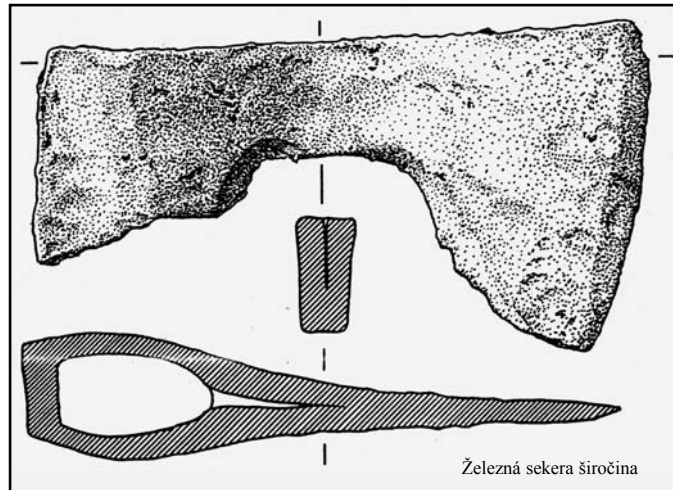
citelné ztráty. Nebyl schopen pronásledovat prchajícího Konráda. S prořídilými oddíly se stáhl zpátky do Čech.

Proč vlastně k tak krvavému bratrovražednému střetu došlo? Pro pochopení příčin se musíme seznámit se základními rysy té doby. V 2. polovině 12. století se české země zmítaly v hluboké vnitřní krizi. Vládnoucí přemyslovská dynastie postrádala silnou osobnost se státnickými nadáními. Skutečným vládcem střední Evropy byl německý císař Friedrich Barbarossa (Rudovous). Ten neměl žádný zájem na zlepšení poměrů v Čechách a na Moravě, spíše naopak. Přemyslovská knížata mezi sebou soupeřila o moc nevybíravými prostředky. Mezi běžné politické metody té doby patřilo násilí, zrada, intriky. Sobecké mocenské ambice byly většinou nad zájmy rodící se české státnosti.

Nyní si představíme hlavní protagonisty loděnické bitvy. V roce 1178 byl dosazen na český trůn z moci císaře kníže Bedřich, panovník mimořádně neschopný, v celé zemi neoblíbený. Naopak na Moravě rostla moc schopného a ambiciózního Konráda II. Oty, původně znojemského úředního knížete.

V létě roku 1182 přerostla nespokojenost s vládou Bedřicha v otevřenou vzpouru, panovník byl sesazen z trůnu a vyhnán ze země. Na pražský stolec usedl vůdce vzpoury Konrád Ota. Německý císař Friedrich Barbarossa byl velmi rozhněván a pozval si české představitele do Řezna k projednání sporu. Císař našel vpravdě šalamounské řešení, na pražský stolec vrátil neoblíbeného Bedřicha, Konrádovi dal samostatné Moravské markrabství, podřízené přímo císaři. Tímto způsobem dosáhl dočasného rozpadu českého knížectví.

Průběh jednání popisuje dobový kronikář takto: „Jen urození byli předvedeni císaři, ten chtěje je zastrašit, dal přinést velmi mnoho seker, jako by je chtěl dát popravit. Tu se mu oni vrhli k nohám, prosili o milost a změnivše nutnost za vůli, přijali Friedricha (=Bedřicha) za pána a vévodu a vrátili se s ním do Prahy, pova-

Železná sekera širočina

žující za velký zisk spolu s Konrádem, že nebyli potrestáni pro zločin urážky majestátu.“

Kníže Bedřich se nechtěl smířit se ztrátou Moravy, a tak vyslal r. 1185 dvě výpravy s cílem vyplenit panství Konrádovo. Sám Bedřich se akce nezúčastnil, tolik se obával o vlastní trůn. Vyslal svého nevlastního bratra, mnohem schopnějšího knížete Přemysla, pozdějšího krále Přemysla Otakara I. Při podzimním tažení se mu Konrád Ota postavil se silným vojskem do cesty a tak došlo k památné bitvě u Loděnic.

Lze jen konstatovat, že politický výsledek střetnutí byl pochybný, takřka nulový. Mimořádně krutý průběh bitvy snad jen přiměl hlavní aktéry k odložení svých sobeckých zájmů. Následující rok zasedli k jednání, jehož výsledkem bylo opětovné připojení Moravy. Konrád uznal svrchovanost Bedřicha a po jeho smrti dokonce nastoupil na český trůn.

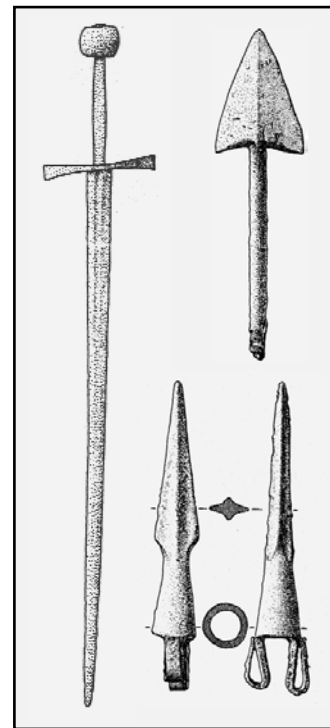
Kde přesně bylo místo krvavého střetu? V dobových pramelech je upřesněno jako „na rovině k Šumicím a Lidměřicím“, tedy na jih až jihozápad od Loděnic. Lidměřice jsou dnes součástí Olbramovic. V místním povědomí je s bitvou spojován „smírčí kámen“, který je dodnes k vidění u silnice asi 2,5 km západně od Loděnic. Již jsme se u něj zastavili při jedné z expedic (Zrcadlo 17/04). Přesné místo by pomohly identifikovat níže popsané nálezy středověkých zbraní, učiněné na loděnickém katastru. Poloha nálezů se však do dnešních dnů nedochovala.

O to, jakými zbraněmi se tehdy

bojovalo, nám podávají svědectví nálezy železných zbraní. Z větší části získány od loděnických rolníků v první polovině 20. století. V dochovaných sbírkách jsou zastoupeny četné hroty šípů, kopí a oštěpů, železné sekery a jeden meč. Většina zobrazených zbraní je uložena v Městském muzeu v Moravském Krumlově.

Uvedené kresby pocházejí z článku Středověké zbraně z okolí Loděnic (Z. Měřinský, Archeologické rozhledy XXXII, 1980).

Bronislav a Eva Grunovi, Petrovice u Moravského Krumlova

Další typy zbraní, nalezené u Loděnic: meč, hrot šípů a hrot kopí.